

SENGA NENGUDI'NİN KAVRAMSAL HEYKELLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYETİN BEDENSEL TEMSİLİ

EMBODIED REPRESENTATIONS OF GENDER IN SENG NENGUDI'S CONCEPTUAL SCULPTURES

Şükran BULUT*

Öz

Senga Nengudi'nin çalışmaları, 1970'lerden itibaren siyah kadın sanatçıların görünürlüğü, beden politikaları ve alternatif estetik anlayışları bağlamında değerlendirilmektedir. Nengudi, geleneksel heykel anlayışını dönüştürerek bedenin bireysel ve toplumsal boyutlarını pantolon çorabı, kum ve plastik gibi gündelik malzemeler aracılığıyla ele alır. Bu esnek ve geçirgen malzemeler, kadın bedenine dair deneyimleri görünür kılarken hegemonik cinsiyet normlarını sorgulayan bir estetik strateji sunar. Araştırma, fenomenolojik yöntem ve vaka analizine dayalı olup izleyici-eser ilişkisini ve sanatçının *R.S.V.P.* serisi ile *Ceremony for Freeway Fets* performansını ayrıntılı biçimde incelemektedir. Bulgular, Nengudi'nin malzeme ve performans kullanımının beden, kimlik ve cinsiyet üzerine eleştirel bir söylem geliştirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak sanatçının pratiği, feminist teori, antropoloji ve çağdaş sanat arasında güçlü bir köprü kurarak disiplinler arası bir yenilik ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Senga Nengudi, Kavramsal Heykel, Toplumsal Cinsiyet.

Abstract

Senga Nengudi's work has been examined within the context of Black women artists' visibility, body politics, and alternative aesthetic approaches since the 1970s. Nengudi transforms conventional sculptural practices by exploring both the individual and social dimensions of the body through everyday materials such as pantyhose, sand, and plastic. These flexible and permeable materials render women's bodily experiences visible while offering an aesthetic strategy that challenges hegemonic gender norms. The study employs a phenomenological method and case analysis, focusing on the viewer-artwork relationship and providing an in-depth examination of the artist's *R.S.V.P.* series and *Ceremony for Freeway Fets* performance. The findings indicate that Nengudi's use of material and performance develops a critical discourse on body, identity, and gender. Ultimately, her practice establishes a strong bridge between feminist theory, anthropology, and contemporary art, contributing to a distinct form of interdisciplinary innovation.

Keywords: Senga Nengudi, Conceptual Sculpture, Gender.

DOI: 10.5281/zenodo.18278666

Geliş Tarihi / Received
05.12.2025

Kabul Tarihi / Accepted
17.01.2026

Yayın Tarihi / Publication Date
22.01.2026

Sorumlu Yazar/Corresponding author

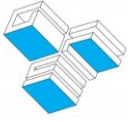
E-mail:
sukranblt@gmail.com

Cite this article: Bulut, Ş. (2026). Senga Nengudi'nin Kavramsal Heykellerinde Toplumsal Cinsiyetin Bedensel Temsili, *D-Sanat*, Ahmet Yakupoğlu Özel Sayısı, 155-168.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, sukranblt@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8220-686X

Giriş

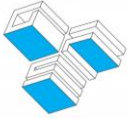
1970'li yıllar hem toplumsal hareketlerin hem de sanat dünyasındaki dönüşümlerin yoğun biçimde yaşandığı bir dönem olarak dikkat çeker. Feminist teori, siyahî özgürlük hareketi ve beden politikaları üzerine gelişen tartışmalar, sanatçıların üretim süreçlerini doğrudan etkilemiş; sanat, yalnızca estetik bir nesne değil, aynı zamanda politik ve toplumsal bir söylem alanı olarak yeniden tanımlanmıştır (Jones, 1998; Nochlin, 2006). Bu bağlamda, özellikle siyah kadın sanatçıların üretimleri, görünmez kılınan kimliklerin ve deneyimlerin görünürlük kazanmasına aracılık etmiştir. Senga Nengudi, bu dönemin en dikkat çekici sanatçılarından biri olarak, heykel ve performans sanatını birleştiren özgün çalışmalarıyla öne çıkmıştır. Nengudi'nin pratiği, geleneksel heykel anlayışını sorgularken aynı zamanda malzeme, beden ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkileri radikal bir biçimde dönüştürür. Sanatçının özellikle pantolon çorabı, kum, plastik gibi gündelik ve sıradan nesneleri kullanması, hem kadın bedenine ilişkin deneyimlerin aktarımını mümkün kılmış hem de sanatın materyal sınırlarını demokratikleştiren bir estetik yaklaşım geliştirmiştir (Foster, 2011). Nengudi'nin sanatı, yalnızca bireysel bedenin temsilini değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyetin kültürel kodlarını da görünür kılar. Sanatçının *R.S.V.P.* serisi, kadın bedeninin esneklik, kırılabilirlik ve dayanıklılık gibi niteliklerini gündelik yaşamla ilişkilendirirken; *Ceremony for Freeway Fets* performansı, ritüel, kolektif deneyim ve siyah topluluk kültürünü çağdaş sanat pratiklerine taşır. Bu yönüyle Nengudi, feminist teori, antropoloji ve çağdaş sanat söylemleri arasında bir kesişim noktası oluşturur (Piper, 2003). Araştırmada, Nengudi'nin heykel ve performans sanatında malzeme kullanımının toplumsal cinsiyet algılarını nasıl dönüştürdüğü incelenecektir. Çalışmada fenomenolojik yöntem ile vaka analizi birlikte kullanılarak, sanatçının eserleriyle izleyici arasında kurduğu deneyimsel ilişkiler ve bu ilişkilerin toplumsal cinsiyet bağlamındaki yansımaları açıklanacaktır.

Senga Nengudi ve Sanatı

Senga Nengudi'nin sanatını anlamlandırmak için öncelikle feminist teori, siyah feminist düşünce ve beden politikaları bağlamında geliştirilmiş kuramsal tartışmalara değinmek gerekmektedir. 1970'lerden itibaren feminist sanat söylemi, kadın bedeninin hem kültürel hem de politik temsilini eleştirel bir şekilde gündeme taşımış; sanatın erkek egemen kurgusuna karşı alternatif estetik stratejiler geliştirilmiştir (Nochlin, 2006; Jones, 1998). Bu tartışmalar, yalnızca kadın sanatçıların görünürlüğünü artırmakla kalmamış, aynı zamanda sanatın malzeme, temsil ve izleyiciyle kurduğu ilişkiyi yeniden tanımlamıştır.

Feminist Teori ve Beden Politikaları

Feminist teori, özellikle ikinci dalga hareketin etkisiyle bedenin toplumsal inşa süreçlerine vurgu yapmıştır. Judith Butler'ın (1990) toplumsal cinsiyet performativitesi yaklaşımı, cinsiyetin sabit ve biyolojik bir kategori değil, tekrar eden kültürel pratikler aracılığıyla kurulan bir süreç olduğunu ortaya koyar. Bu bağlamda sanat, toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulandığı ve alternatif deneyimlerin temsil edildiği bir alan hâline gelmiştir. Amelia Jones (1998), feminist sanatın izleyiciyle kurduğu deneyimsel ilişkilerin, bedenin hem bireysel hem de toplumsal boyutunu açığa çıkardığını

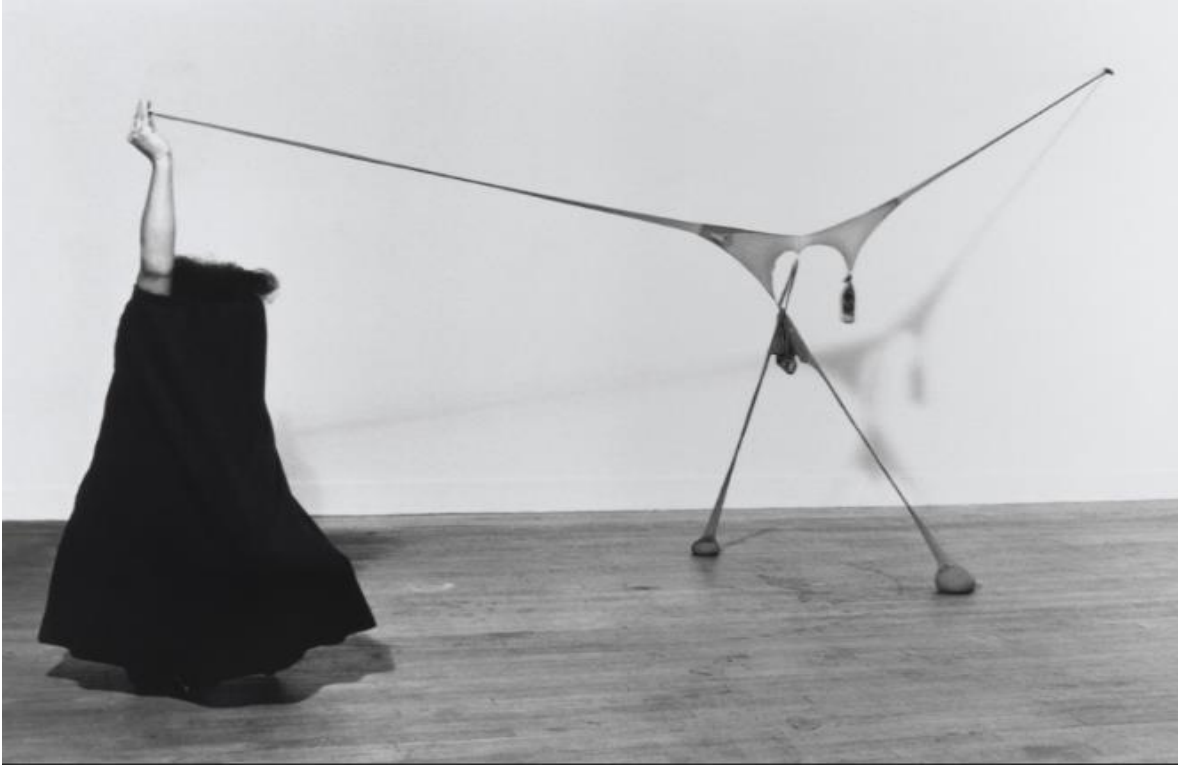
vurgular. Nengudi'nin malzeme seçimleri, bu bağlamda, kadın bedeninin esnekliği ve kırılabilirliği üzerinden toplumsal cinsiyetin performatif niteliğini görünür kılar.

Siyah Feminist Düşünce ve Sanat

Nengudi'nin pratiğini şekillendiren önemli bir bağlam da siyah feminist düşüncedir. Bell hooks (1992), siyah kadınların tarihsel olarak hem ırk hem de cinsiyet temelinde marjinalleştirildiğini belirtir. Siyah feminist sanat, bu ikili baskıya karşı görünürlük mücadelesi vermiş; deneyimlerin kolektif bir hafıza aracılığıyla sanat pratiklerine taşınmasını sağlamıştır (Collins, 2000). Nengudi'nin eserlerinde pantyhose gibi gündelik nesnelerin kullanımı, siyah kadınların hem gündelik hayatla hem de beden politikalarıyla kurduğu ilişkilerin estetik bir ifadesi olarak değerlendirilebilir. Bu yaklaşım, Kimberlé Crenshaw'ın (1989) kesişimsellik kavramıyla da örtüşür. Kesişimsellik, ırk, cinsiyet ve sınıfın birbirini kesen baskı biçimleri olduğunu ortaya koyarak, Nengudi'nin sanatındaki çok katmanlı kimlik temsillerini anlamlandırmaya katkı sunar. Sarıgöl'e göre "kesişimsellik kuramı farklı yaşamlardan gelen insanları daha iyi anlamamız için yöntemsel bir ilke sunmak görevindedir"(Sarıgöl,2021,s.345).

Malzeme Estetiği ve Çağdaş Sanat

Nengudi'nin sanatında kullanılan malzemeler, yalnızca biçimsel bir tercih değil, aynı zamanda politik bir strateji olarak okunabilir. Hal Foster (2011), çağdaş sanatın malzeme seçimlerinin, izleyiciyle kurulan deneyimi dönüştürdüğünü ve sanatın demokratikleşmesine katkı sağladığını belirtir. Nengudi'nin pantyhose, kum ve plastik gibi ucuz ve gündelik malzemeleri, sanatın elitist yapısına karşı bir karşı duruşu ifade eder. Bu yaklaşım, Lucy Lippard'ın (1973) kavramsal sanatı tanımlarken vurguladığı "sanat nesnesinin maddi değerini azaltma" fikriyle örtüşür. Ayrıca, Nengudi'nin malzeme estetiği, antropolojik boyutuyla da dikkat çeker; ritüel öğeler ve kolektif deneyimler, sanatçının eserlerini yalnızca estetik değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal bir söylem hâline getirir (Piper, 2003). Bu kuramsal çerçeve, Nengudi'nin sanatını yalnızca bireysel bir ifade biçimi olarak değil, aynı zamanda feminist teori, siyah feminist düşünce ve çağdaş sanatın kesişiminde üretilen politik bir söylem olarak konumlandırmayı mümkün kılmaktadır. Nengudi'nin pratiği, toplumsal cinsiyetin kültürel inşasını sorgularken, aynı zamanda malzeme estetiği üzerinden sanatın demokratikleşmesine katkıda bulunur.

Görsel 1. Senga Nengudi *RSVP ile Stüdyo Performansı*, 1976 © 2025 Senga Nengudi. Thomas Erben Galerisi, New York'un izniyle

https://www.moma.org/collection/works/187725?artist_id=40531&page=1&sov_referrer=artist

Görsel 1.

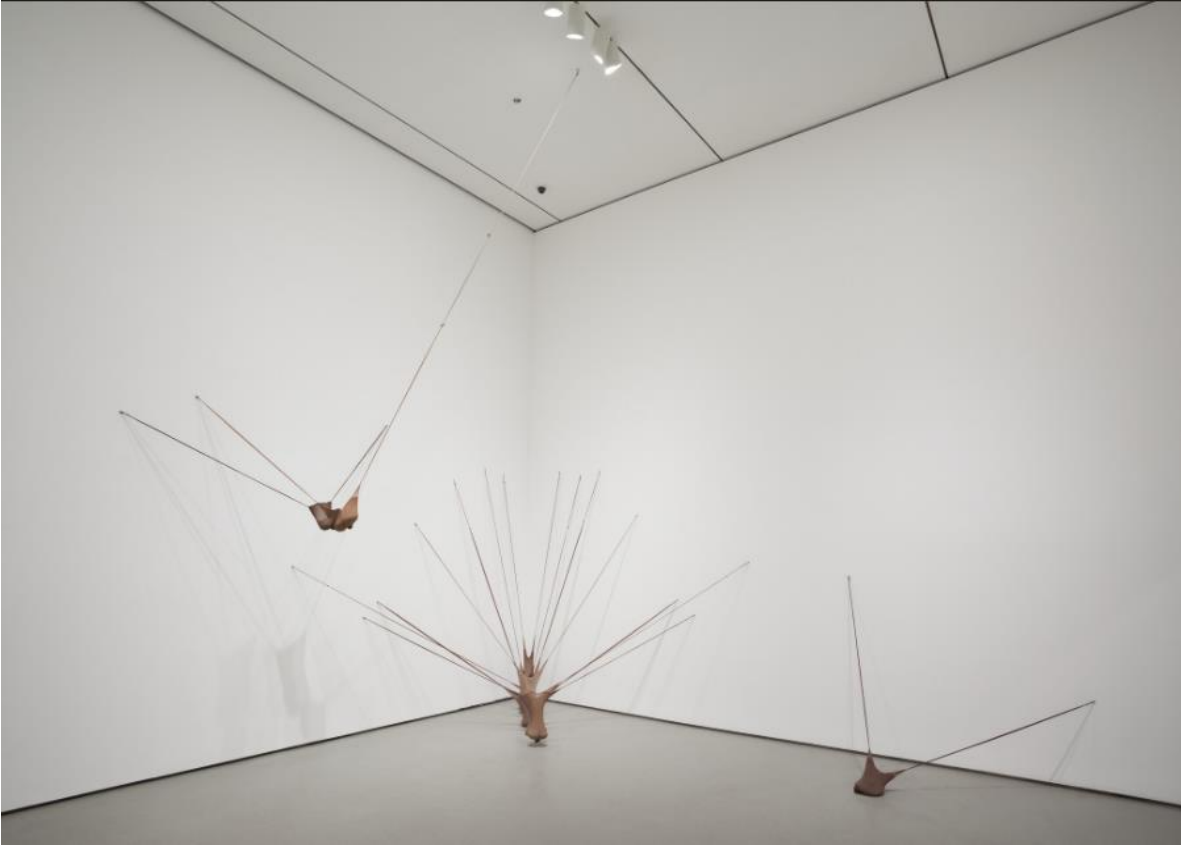
Jelatin gümüş baskı, Boyutlar: Sayfa: 30 x 40" (76,2 x 101,6 cm)

Kredi: Medya ve Performans Sanatları Fonları Komitesi

Nesne numarası: 1120.2014

Telif hakkı: © 2025 Senga Nengudi. Thomas Erben Galerisi, New York'un izniyle

Departman: Medya ve Performans

Görsel 2. Senga Nengudi *LCVI.1977/2003* Gallery Label from *Yaşam Belirtileri: Sanatçılar ve Beden* sergisinin galeri etiketi, 3 Kasım - 22 Şubat 2024

https://www.moma.org/collection/works/151035?artist_id=40531&page=1&sov_referrer=artist

Görsel 2.

RSVP I, kumla doldurulup uzaya gerilmiş külotlu çoraplardan oluşan bir dizi performans temelli heykele aittir. Nengudi'nin doğum sonrası vücudundaki değişimleri gözlemlemesiyle ortaya çıkan eser, görünüşte çelişkili niteliklere sahiptir; sarkıp şişer, kırılğan ve sağlamdır. Sanatçı, RSVP serisini ilk yaptığında naylon formları esneterek ve bükerek, iç içe geçerek ve parçalarını genişleterek eserle performans sergilemişlerdir. Nengudi, insan olmanın çeşitli karmaşık deneyimlerini ifade etmek için soyutlama dilini kullanır: Siyah bir kadın, hamile bir vücut ve uzaya hükmeden bir sanatçı olarak. (https://www.moma.org/collection/works/151035?artist_id=40531&page=1&sov_referrer=artist)

Senga Nengudi'nin konuyla ilgili 7 eseri internette bulunmaktadır. 686 adet çevrimiçi montaj çalışması bulunmaktadır.

Görsel 3. Senga Nengudi /*İsimsiz* /1976 © 2025 Senga Nengudi. Thomas Erben Galerisi, New York'un izniyle

[/https://www.moma.org/collection/works/166462?artist_id=40531&page=1&sov_referrer=artist](https://www.moma.org/collection/works/166462?artist_id=40531&page=1&sov_referrer=artist)

Görsel 3.

Naylon, külotlu çoraplar, kum ve karton rulo

Boyutlar: 72 x 53 x 17" (182,9 x 134,6 x 43,2 cm)

Kredi: Brienin Bryant'ın anısına Hudgins Ailesi'nin hatırası

Nesne numarası: 55.2013/Departman: Resim ve Heykel

Görsel 4. Senga Nengudi Senga Nengudi *Inside/Outside Performansı* 1977/© 2025 Senga Nengudi. Thomas Erben Galerisi, New York'un izniyle
https://www.moma.org/collection/works/187726?artist_id=40531&page=1&sov_referrer=artist

Görsel 4.

Jelatin gümüş baskı

Boyutlar: Sayfa: 40 x 29" (101,6 x 73,7 cm)

Kredi: Medya ve Performans Sanatları Fonları Komitesi

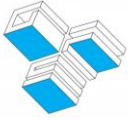
Nesne numarası:1118.2014

Telif hakkı: © 2025 Senga Nengudi. Thomas Erben Galerisi, New York'un izniyle

Departman: Medya ve Performans

Yöntem

Bu araştırmada, Senga Nengudi'nin heykel ve performans sanatındaki toplumsal cinsiyet temsillerini çözümlemek amacıyla nitel araştırma yöntemleri benimsenmiştir. Çalışmanın kuramsal zemininde feminist teori, siyah feminist düşünce ve çağdaş sanat kuramları yer almakla birlikte, inceleme süreci fenomenolojik yöntem (olgubilim) ve vaka analizi yaklaşımıyla yapılandırılmıştır. *"Fenomenolojik bir çalışma, bireylerin bir kavram veya fenomenle ilgili deneyimlerinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılmaktadır. Fenomenolojik çalışma ile ilgili bilinen ilk çalışmaların öncelikle Edmund Husserl*

(Transcendental Phenomenology), ardındansa Martin Heidegger (Hermeneutic Phenomenology) tarafından yapıldığı bilinmektedir. Husserl tarafından ortaya atılan yaklaşım geleneksel/betimleyici/tanımlayıcı fenomenoloji yaklaşımı iken; Heidegger tarafından ortaya atılan yaklaşım yorumlayıcı fenomenoloji yaklaşımıdır”(Kıral, 2021,92).

Olgubilim (Fenomenolojik) Yöntem

Fenomenoloji, bireylerin deneyimlerini, algılarını ve bu algıların sanat eserleriyle kurduğu ilişkiyi anlamaya yönelik bir yöntem olarak tanımlanır (Moustakas, 1994; van Manen, 1990). Yılmaz ve Şimşek’e göre; “Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur” (Yılmaz & Şimşek, 2005, s.72). Nitel araştırmalarda fenomenoloji, özellikle sanat ve estetik deneyimin çözülmesinde güçlü bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, Nengudi’nin eserlerinde izleyiciyle kurulan deneyimsel ilişki temel alınmış; eserlerin yalnızca görsel nitelikleri değil, aynı zamanda bedensel, duysal ve kültürel düzeydeki çağrışımları da değerlendirilmiştir. Fenomenolojik yaklaşım, Nengudi’nin malzeme seçimlerinin (ör. pantolon çorabı, kum, plastik) izleyicide uyandırdığı duysal etkilere ve bu etkilerin toplumsal cinsiyet algılarıyla ilişkisine odaklanmayı mümkün kılmıştır.

Vaka Analizi

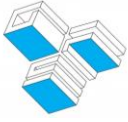
Araştırmada kullanılan bir diğer yöntem ise vaka analizidir. Vaka analizi, belirli sanat eserlerini ya da performansları derinlemesine incelemeye olanak tanır (Yin, 2014). Bu çalışmada, Senga Nengudi’nin sanat pratiğinin temsili niteliğe sahip iki çalışması incelenmiştir:

- **R.S.V.P. Serisi (1975–1977):** Pantolon çorabı ve kum gibi gündelik malzemelerle üretilmiş heykeller, beden esneklik, kırılabilirlik ve toplumsal cinsiyetle ilişkili sembolik anlamlarını görünür kılar.
- **Ceremony for Freeway Fets (1978):** Kamusal alanda gerçekleştirilen bu performans, ritüel, kolektivite ve siyah kültürel deneyimlerin çağdaş sanat bağlamında temsiliyi ortaya koyar.

Bu iki örnek, Nengudi’nin pratiğinde malzeme, performans ve toplumsal cinsiyetin nasıl kesiştiğini derinlemesine çözümleme olanağı sağlamaktadır. Vaka analizleri sırasında eserlerin görsel belgeleri, sanatçının söyleşileri ve ikincil literatürden elde edilen yorumlar dikkate alınmıştır (Farrington, 2005; Powell, 2012).

Araştırma Süreci ve Veri Kaynakları

Çalışmada veri kaynakları olarak sanatçının eserlerine ilişkin kataloglar, akademik makaleler, feminist sanat tarihi üzerine yapılan araştırmalar ve Nengudi’nin kendi söylemleri kullanılmıştır. Bu

bağlamda birincil kaynaklar, sergi katalogları ve performans belgeleri; ikincil kaynaklar ise feminist teori, sanat tarihi ve kültürel çalışmalar literatürüdür. Verilerin analizi, betimsel ve yorumlayıcı bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir.

Etik Hususlar

Araştırma, ikincil kaynaklara ve kamusal erişime açık sanat eserlerine dayalı olduğundan etik açıdan herhangi bir sorun teşkil etmemektedir. Bununla birlikte, sanatçının eserlerinin özgün bağlamını korumak ve yanlış temsili önüne geçmek amacıyla literatürdeki yorumlar titizlikle karşılaştırılmış ve çoklu perspektiflere yer verilmiştir.

Bulgular ve Analiz

R.S.V.P. Serisi: Bedenin Malzeme Üzerinden Temsili

Senga Nengudi'nin 1975–1977 yılları arasında ürettiği *R.S.V.P.* serisi, pantolon çorabı ve kum gibi gündelik malzemeler kullanılarak oluşturulmuş heykellerden oluşur. Bu eserlerde kullanılan pantolon çorapları, esneyen, gerilen ve zamanla yıpranan yapılarıyla, kadın bedeninin biyolojik ve kültürel deneyimlerini metaforik bir şekilde yansıtmaktadır. Nengudi, pantolon çoraplarını çeşitli yüzeylere ve mekânlara gererek, bedenin hem kırılganlığını hem de esnekliğini görünür kılar. Fenomenolojik açıdan bakıldığında, izleyici bu eserlerle karşılaştığında yalnızca görsel bir deneyim yaşamaz; aynı zamanda kendi bedensel farkındalığını da hatırlar. Pantolon çorabının gerilmesi, esnemesi ve form değiştirmesi, izleyicinin kendi bedeniyle özdeşleşebileceği bir duyumsal alan yaratır (Moustakas, 1994; Jones, 1998). Bu durum, Judith Butler'ın (1990) toplumsal cinsiyetin performatifliği tezini çağırıştırır; çünkü bedenin sürekli olarak yeniden kurulan bir süreç olduğunu hatırlatır. Ayrıca malzemelerin gündelikliği, sanatın elitist doğasına karşı bir demokratikleşme hamlesi olarak okunabilir (Lippard, 1973). Pantolon çorabı, genellikle “kadınsı” ve sıradan bir nesne olarak görülürken, Nengudi bu nesneyi sanatın merkezine taşıyarak hegemonik cinsiyet ve sanat tanımlarını sorgular. Bu bağlamda *R.S.V.P.* serisi hem feminist sanat tarihi hem de siyah feminist düşünce açısından bedenin yeniden yazıldığı bir alan sunmaktadır (hooks, 1992; Collins, 2000).

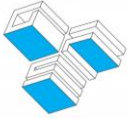

Görsel-5-Senga Nengudi *Ceremony for Freeway Fets*

<https://philamuseum.org/resources/senga-nengudis-ceremony-for-freeway-fets> izniyle

Ceremony for Freeway Fets Performansı: Ritüel, Kolektivite ve Siyah Kültür

Görsel-5- Bu fotoğraf serisinde, Senga Nengudi Los Angeles'taki bir otoyol üst geçidinin altında halka açık bir performans sergiler ve " Ceremony for Freeway Fets" başlıklı performansı, Maren Hassinger, David Hammons, ve Studio Z olarak bilinen müzisyenler ve sanatçılarla, dağınık kolektifin diğer üyeleriyle iş birliği içinde 1978 yılında gerçekleştirilen performans Nengudi'nin sanatında ritüel ve kolektif deneyimin önemini ortaya koyan bir çalışma olarak öne çıkar. Bir otoyol kavşağının altında gerçekleştirilen bu performans hem mekânsal hem de kültürel bağlamıyla dikkat çekicidir. Performans sırasında dansçılar, müzisyenler ve sanatçılar birlikte hareket ederek, Afro-Amerikan kültürünün ritüelistik öğelerini çağdaş sanat ortamına taşımışlardır (Farrington, 2005; Powell, 2012). Fenomenolojik olarak bu performans, izleyicinin yalnızca görsel değil, işitsel ve bedensel duyularını

da harekete geçirir. Ritüelistik hareketler, müzik ve kolektif katılım, izleyiciyi yalnızca gözlemci olmaktan çıkararak deneyimin bir parçası hâline getirir (van Manen, 1990). Bu durum, performansın izleyiciyle kurduğu ilişkinin, modern sanatın geleneksel mesafe anlayışını kırarak demokratikleşmesine katkı sağladığını göstermektedir. Ayrıca bu performans, siyah feminist düşünce bağlamında, kimlik ve kolektif hafıza meselesini gündeme getirir. Kimberlé Crenshaw'ın (1989) kesişimsellik kavramıyla ilişkili olarak, Nengudi'nin performansı hem siyah kimliğini hem de kadın deneyimini sanatın merkezine taşır. Otoyol gibi kamusal ve gündelik bir mekânın seçilmesi, sanatın elit mekânlardan çıkarak toplumsal yaşamla bütünleşmesini sağlar. Bu yönüyle *Ceremony for Freeway Fets*, sanat, ritüel ve politika arasında güçlü bir kesişim noktası oluşturur.

Genel Değerlendirme

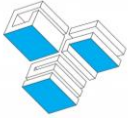
Her iki eser de Nengudi'nin sanatında beden, kimlik ve toplumsal cinsiyetin kritik bir biçimde temsil edildiğini göstermektedir. *R.S.V.P.* serisi, bedenin esneklik, kırılganlık ve toplumsal cinsiyetle ilişkili deneyimlerini gündelik malzemeler üzerinden görünür kılar; *Ceremony for Freeway Fets*, ritüel ve kolektif pratikler aracılığıyla siyah kadın kimliğini çağdaş sanat bağlamında temsil etmektedir. Bu bulgular, Nengudi'nin sanatının feminist teori, siyah feminist düşünce ve çağdaş sanat kuramlarıyla kesiştiğini; malzeme, performans ve beden politikalarını dönüştürücü bir biçimde bir araya getirdiğini ortaya koymaktadır.

Tartışma

Araştırma bulguları, Senga Nengudi'nin sanatının toplumsal cinsiyet, kimlik ve beden politikaları bağlamında dönüştürücü bir rol üstlendiğini göstermektedir. *R.S.V.P.* serisi ve *Ceremony for Freeway Fets* performansı üzerinden yapılan analizler, sanatçının malzeme ve performans stratejilerinin feminist teori, siyah feminist düşünce ve çağdaş sanat söylemleriyle güçlü bağlar kurduğunu ortaya koymuştur.

Feminist Sanat Bağlamında ve Siyah Feminist Düşünce ile Kesişimler

Nengudi'nin pratiği, Linda Nochlin'in (2006) vurguladığı gibi kadınların sanat tarihindeki görünmezliğine karşı bir duruş sergilemektedir. Sanatçının gündelik malzemeleri kullanarak kadın bedenine dair deneyimleri görünür kılması, Amelia Jones'un (1998) beden sanatına ilişkin ortaya koyduğu "bedenin temsil ile deneyim arasındaki aracı rolü" kavramıyla örtüşür. Bu bağlamda *R.S.V.P.* serisi, yalnızca bir heykel çalışması değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyetin kültürel inşasını sorgulayan bir feminist manifesto olarak değerlendirilebilir. Nengudi'nin sanatı, bell hooks'un (1992) "siyah kadınların temsil politikaları"na ilişkin tartışmalarıyla doğrudan ilişkilidir. Siyah kadınların hem ırksal hem de toplumsal cinsiyet temelli baskılar nedeniyle sanat dünyasında görünmez kılındığı düşünüldüğünde, Nengudi'nin çalışmaları bu görünmezliğe estetik bir yanıt niteliğindedir. Kimberlé

Crenshaw'ın (1989) kesişimsellik kuramı da bu noktada önemlidir; zira Nengudi'nin eserleri, ırk, cinsiyet ve sınıfın kesişiminde şekillenen deneyimleri görünür kılmaktadır. Özellikle *Ceremony for Freeway Fets*, Afro-Amerikan kültürel pratiklerini sanat alanına taşıyarak siyah kadın sanatçıların kolektif hafızasını güçlendirmektedir (Collins, 2000).

Malzeme Estetiği ve Sanatın Demokratikleşmesi

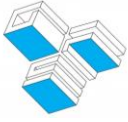
Nengudi'nin malzeme seçimleri, Hal Foster'ın (2011) çağdaş sanatın materyal dönüşümüne ilişkin tartışmalarıyla okunabilir. Pantolon çorabı gibi sıradan ve ucuz bir malzemenin sanat nesnesine dönüşmesi, Lucy Lippard'ın (1973) kavramsal sanatın 'demateryalizasyon' (sözcük anlamı maddelikten çıkma, madde niteliklerinin yitirilmesi) sürecine dair saptamalarıyla paralellik gösterir. Bu strateji, sanatın elitist yapısına karşı demokratik bir tavır ortaya koyar. Nengudi, sanatın yalnızca 'yüksek kültür' alanına ait olmadığını, gündelik yaşamın malzemeleriyle de güçlü estetik ve politik ifadeler üretilebileceğini göstermektedir.

Ritüel ve Disiplinlerarası İş birliği

Nengudi'nin sanatında ritüel öğeler ve disiplinler arası yaklaşım dikkat çekmektedir. *Ceremony for Freeway Fets* performansı, Victor Turner'ın (1982) ritüel kuramı ışığında değerlendirildiğinde, sanatın topluluk deneyimini güçlendiren ve kimlik inşasına katkı sunan bir işlev gördüğü söylenebilir. Dans, müzik ve heykelin bir arada kullanılması, sanatın sınırlarını aşarak antropolojik bir boyut kazandırır. Bu bağlamda Nengudi, çağdaş sanat ile antropoloji arasında bir köprü kurmaktadır. Senga Nengudi, köklerinin geçmişini, günümüze dek taşımış ve yaşananları kavramsal sanat çalışmalarıyla ready made (hazır yapım) ürünler üzerinden görünür kılmıştır.

Sonuç

Araştırma, Senga Nengudi'nin sanatının toplumsal cinsiyet, kimlik, beden ve kültürel hafıza ekseninde özgün bir konum inşa ettiğini ortaya koymuştur. Analiz edilen eserler, özellikle *R.S.V.P.* serisi ve *Ceremony for Freeway Fets*, sanatçının gündelik malzemeler, performatif öğeler ve ritüel pratikler aracılığıyla hem feminist sanat hem de siyah feminist düşünceyle güçlü bağlar kurduğunu göstermektedir. Nengudi'nin pantolon çorabı gibi sıradan malzemelerle oluşturduğu eserler, kadın bedeninin kırılganlığı, esnekliği ve direncini simgesel düzeyde görünür kılmakta; bu yönüyle feminist sanat söylemine önemli bir katkı sunmaktadır. Aynı zamanda Afro-Amerikan kültürel öğeleri sanatsal bağlama taşıması, kesişimsellik kavramı çerçevesinde ırk, toplumsal cinsiyet ve sınıf ilişkilerini estetik bir düzlemde tartışmaya açmaktadır. Kesişimsellik teorisini isim olarak ilk kullanan Amerikalı siyah feminist Kimberle Crenshaw, Amerika'daki siyah kadınların beyazlardan farklı ezilme pratiklerine maruz kaldığını ileri sürmüş ve siyah kadınların kendi aralarında bölünme durumunun nedenlerini çalışmasının ana konusu yapmıştır (Crenshaw, 2011, s. 25) Sanatçının performanslarında ritüel

unsurları öne çıkarması, sanatın yalnızca bireysel bir ifade biçimi değil, aynı zamanda topluluk deneyimini güçlendiren kolektif bir pratik olduğunu göstermektedir. Bu yaklaşım, çağdaş sanatın disiplinler arası yapısını zenginleştirerek izleyiciyi yalnızca estetik bir nesneyle değil, aynı zamanda kültürel ve politik bir süreçle de yüzleştirmektedir.

Sonuç olarak da Senga Nengudi'nin sanatı, üç temel katkı etrafında değerlendirilebilir.

1.Feminist teoriye katkısı: Kadın bedeninin kırılganlık, esneklik ve direnç gibi özelliklerini ve kadın bedeninin deneyimlerini malzeme estetiği üzerinden sanat yoluyla görünür hale getirmesi önemlidir.

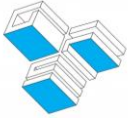
2.Siyah feminist düşünceye katkısı: Irk, toplumsal cinsiyet ve kimlik ilişkilerini kesişimsel bir perspektifle sanat alanına taşıması farkındalık geliştirerek, üzerinde düşünmeye sevk edebilir.

3.Çağdaş sanata katkısı: Ritüel ve disiplinler arası geçişler aracılığıyla, performans ve malzeme kullanımıyla sanatın sınırlarını genişletmesi ve demokratikleşmesine katkı sunması ise oldukça değerlidir.

Senga Nengudi, yalnızca çağdaş sanatın yenilikçi bir temsilcisi değil aynı zamanda feminist ve siyah düşüncenin sanatsal düzlemdeki güçlü bir aktörü olarak değerlendirilebilir. Çalışma Nengudi'nin sanatının estetik ve politik boyutlarının birlikte düşünülmesinin hem sanat tarihi hem de kültürel çalışmalar açısından yeni ufuklar açtığını göstermektedir. Bu tartışmalar, Nengudi'nin sanatının yalnızca, estetik bir üretim değil aynı zamanda politik, kültürel ve toplumsal bir söylem olarak konumlandığını ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Farrington, L. E. (2005). *Creating their own image: The history of African-American women artists* (Rev. ed.). Oxford University Press.
- Foster, H. (2011). *The return of the real: Art and theory at the end of the century*. MIT Press.
- Hooks, b. (1992). *Black looks: Race and representation*. South End Press.
- Jones, A. (1998). *Body art: Performing the subject*. University of Minnesota Press.,
- Lippard, L. R. (1973). *Six years: The dematerialization of the art object from 1966 to 1972*. Praeger.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Sage.
- Piper, A. (2003). *Out of order, out of sight: Selected writings in metaphysics, aesthetics, and art criticism*. MIT Press.
- Powell, R. J. (2012). *Black art: A cultural history*. Thames & Hudson.
- Turner, V. (1982). *From ritual to theatre: The human seriousness of play*. PAJ Publications.

Van Manen, M. (1990). *Researching lived experience: Human science for an action sensitive pedagogy*. SUNY Press.

Yılmaz, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods* (5th ed.). Sage.

Internet Kaynakları

Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203824979> Erişim Tarihi:10.09.2025

Collins, P. H. (2000). *Black feminist thought: Knowledge, consciousness, and the politics of empowerment* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203900055> Erişim Tarihi:10.09.2025

Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A Black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory, and antiracist politics. *University of Chicago Legal Forum*, 1989(1), 139–167. <https://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8> Erişim Tarihi:10.09.2025

Crenshaw, K. (2011). Demarginalising the intersections of race and sex: A Black feminist critique of anti-discrimination doctrine, feminist theory, and antiracist politics. In H. Lutz, M. T. H. Vivar, & L. Supik (Eds.), *Framing intersectionality: Debates on a multi-faceted concept in gender studies* (pp. 25–42). Ashgate. <https://doi.org/10.4324/9781315595307> Erişim Tarihi:10.09.2025

Kıral, B. (2021). Nitel araştırmada fenomenoloji deseni: Türleri ve araştırma süreci. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 10(4), 92–104. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jret> Erişim Tarihi:10.09.2025

Sarıgöl, P. (2021). Kesişimsellik teorisi ve farklılıkların feminizmi. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 331–352. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijhs> Erişim Tarihi:10.09.2025

Nochlin, L. (2006). *Women, art, and power and other essays*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429493182> Erişim Tarihi:11.09.2025

Görsel Kaynaklar

Görsel1. https://www.moma.org/collection/works/187725?artist_id=40531&page=1&sov_referrer=artist Erişim Tarihi:10.09.2025

Görsel 2. <https://www.moma.org/artists/40531-senga-nengudi> Erişim Tarihi:10.09.2025

Görsel3. https://www.moma.org/collection/works/166462?artist_id=40531&page=1&sov_referrer=artist Erişim Tarihi:10.09.2025

Görsel4. https://www.moma.org/collection/works/166462?artist_id=40531&page=1&sov_referrer=artist Erişim Tarihi:10.09.2025

Görsel 5. <https://philamuseum.org/resources/senga-nengudis-ceremony-for-freeway-fets> izniyle. Erişim Tarihi:18.09.2025